

١٤٨)

جزء ١

صویتی

مؤلفی
کاظم

مندرجاتی :

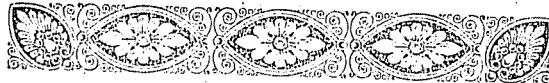
شرق و غرب موسیقیستک دیز و بیولاری حتنده

معارف نظارت جلیله سنک ١٣٣ نومهولی وق ١٤ ذی القعده سنه
٣١١ وق ٧ مايس سنه ٣١٠ تاریخی رخصتی چاپ زد

در سعادت

محمود بک مطبوعه سی

١٣١

موسیقی

موسیقی : سنوحات قلیه‌یی نغمات ایله‌یان ایده‌بیلان
بر لسان اولوب انک حروفات و یازیسنده نوشه تعبیر
ایدیلور . اشبو نوشه‌لرک مجموعی (دو ره می فاصله لا سی)
یدی عدد اولوب هر بری کندینه مخصوص معین بر صدای
حائز بولنور . مذکور نوشه حروفات‌نک اشکالی هر ملتده
بر قبول او نمی‌شدر . بونلر شرق موسیقی‌سنه ایریجه
(قا چارکاه یاخود چارکاه و تیز چارکاه) ، (یکاه، نوا
و تیز نوا) ، (حسینی عشبیران ، حسینی، تیز حسینی) ،
(عراق، اوچ) ، (راست ، کردانیه) ، (دوکاه ، محیر) ،
(سکاه ، تیز سکاه) نامه‌ریله‌ده یاد او نورلر . فن موسیقیده
بونلره پرده تعبیر او نور . نغمات موسیقیه بالکنر یدی عدد
کلاته اوضاع مختلفه‌ده و قووه گتیرلستدن حاصل اولور
ایسه‌ده مذکور پرده‌لرک ازه‌لرنده موجود بولنان الافرانگه‌ده
دیز و بمول تعبیر او لسان یارم صدالرک ایچابی تقدیرنده

(۳)

استعمالی قاعده موسیقیه دندر . شرق موسیقیسنه (می)
ایله (ف) و (س) ایله (دو) پرده لری اره سنه دیز و بول
دنلان نیم پرده لری یوقدر .

اشته بوكا بناء در که الافرانه ده صول بول فا دیز
و فا دیز صول بول ، ره بول دو دیز و دو دیز ره بول ،
لا بول صول دیز و صول دیز لا بول ، می بول ره دیز
وره دیز می بول ، سی بول لا دیز ولا دیز سی بول ، فا ناطورل
می دیز و می دیز فاناطورل ، دو ناطورل می دیز و می دیز
دو ناطورل اولوب ایجابی حالنده یکدیگری محلنده
قوللانيور و بونامراه ده ياد او لنورل .

شرق و غرب موسیقیسنه موجود بولان پرده لرک
یکدیگریله نسبتی و هر ایکی پرده اره سنه کی اقسام متساویه
و یا غیر متساویه یی ومذکور پرده لرک یکدیگرینه اولان
بعدی و فا ایله می و امثالی پرده لرک اره سنه بشقه نیم
پرده بولنوب بولنامی حقنده ايلرو و ده پیدرپی نشراولنه جق
رساله لرمنده ذکر و بيان ايدیله جکدر . الده موجود
بولان کتب نفیسه موسیقیه دن رفعتلو صفوتو بل افتدي
حضر تلرینک صول فر نام اثر عاليان نده بوبخه دائر او لدجیه
مفصل بر قاله سرد او لغشدر . شرق و غرب موسیقیلرنده
استعمال ايدیلان پرده لرک یکدیگر ندان جزئی (و یا کلی) او لان .

(۴)

فر قلری و بوکا منضم اولان مشوار و شیوه لری پیشنه کی فرق
پک بیوک بر مباینت حسن ایتدیریور ایسه ده یازیلر نده کی
قواعد هر ایکیسنده ده بردرو . کره ارض او زرنده منسکون
بولنان انسان واقوام فن نقطه نظر نده یکدیگرینک فکر
و ایجاد و ترقیستن استقاده ایمک او زره مشترک درلر .
بوس بیدن بعضیلرینه قارشو دیه بیلورز که شرق
موسیقیستنک و حتی ایتالیا ، مجار ، المان ، فرانسز ، انگلیز
وابجمله قطعات جسمه ده بولنان اقوام سائرنانک ده نوطه لری
هپ (دو ، ده ، می ، فا ، صول ، لا ، سی) کلاتنک اشکال
هندسیه سندن عبارتدر .

هر حالده بزم بوراده بحث ایمک ایستدیگمز گروک
شرق و گرکسه غرب نوطه سننک دیز و بولواری حقنده
نظری برایکی سوزدن عبارتدر .

یوقاروده بسط و بیان اولندیجی او زره فن موسیقیده
موجود بولنان یدی عدد پرده نانک ارمه سننده کی نیم پرده لرک
استعمالی شرق و غرب موسیقیستنده بشقه در .
گرک شرق و گرک غرب موسیقیستنده بر طاق معین .
پرده لرده سیر و خرکت ایمک اصوله (تقسیم) تغیر .
اولنور سه ده اشبوق تقسیمده اجرا اولسان معین پرده لرک
هیئتنه (مقام) تغیر اولنور .

(۵)

شرق موسیقیسنه موجود بولنان مقاماته اوچ دیز
وایک بوله قدر نیم پرده لر داخلن اوله بیلور . فقط بوده
مقامه کوره دکلدر .

شرق موسیقیسنه کندیسنه هم دیز و همده بمول
پرده لری داخل اوله بیلان بعض مقامارده موجود در ،
غرب موسیقیسنه ایسه شرق موسیقیسی کبی اولیوب
بعض طون ارده لرینه ایجابنده بر واک دیز و بمول
کتیره بیلور . یا ! شرق موسیقیسی کبی نوطه نک اختارند
صکره هم دیز و همده بمول کتیرلیسی قاعده سندن دکلدر .
بو خصوصه دائر کوز جله و قوف پیدا اپنک ایستیانلر
شرق موسیقیسنه بحق واقف اولان خواجکاندن
موسیقی عهانی بی تعلم ایتملیدر .

گلم غرب موسیقیسنه دیز و بمول لرینه : بونک یدی
دیز و یلدی عدد بوله قدر مساعده سی اولدیقی منتبیتی
سویلیمکدیدرلر .

گرچه شرق موسیقیسنه مقاماتی اوچ دیز ایله واک
بوله قدر مساعده سی وار ایسه ده اویله غرب موسیقیسی
کبی بر دیز فادیز یعنی اوچ ایکنچی دیز محقق دو
یعنی حجاز و اوچنچی دیز صول دیز یعنی نه زیر گوله
اویلسی لازم گلmez .

(٦)

کذا بز بمول سی بمول یعنی کوردی ایکی بمول می

بمول یعنی حصار پرده‌لری اولق لازم کلز .

غرب موسیقیستنک دیین جدولی ۱

بردیین فا دیین

دو دیین ۲

صول دیین ۳

رد دیین ۴

لا دیین ۵

می دیین ۶

سی دیین ۷

غرب موسیقیستنده دیز لر دائم فادن اعنبار ایه

یازیلور واوقونور یعنی برنجی دیز محقق فا اولور . هیچ

بر وقتده دو وصول و هکذا پرده‌لر برنجی دیزاوله من لر .

غرب موسیقیستنک بمول جدولی ۲

بر بمول سی بمول

می بمول ۲

لام بمول ۳

رد بمول ۴

صول بمول ۵

دو بمول ۶

فابمول ۷

(۷)

غرب موسیقیسنه بمولان دائما (سی) دن اعتبار
ایله یازیلور واویله قرائت اولنور. مذکور ایکی جدولن
اکلاشـلـلـیـفـی اوـزـرـه دـیـزـلـی نـوـطـه لـرـیـگـرـنـدـن درـدرـ
پـرـدـه اـشـاغـیـه طـوـغـرـی تـعـدـادـ اـیـدـیـلـهـرـکـ یـدـیـ دـیـزـه قـدـرـ
تعـدـدـ اـیـدـرـ اـیـسـهـدـه بـمـولـ جـدـوـلـیـ تـشـکـیـلـ اـیـدـنـ نـوـطـهـلـرـهـ
یـکـدـیـگـرـنـدـنـ درـدرـ پـزـدـهـ یـوـقـارـوـ یـهـ طـوـغـرـیـ تـزـایـدـ اـیـتـدـیـکـ
گـورـلـکـدـهـدـرـ . مـذـکـورـ جـدـوـلـلـرـکـ یـکـدـیـگـرـیـهـ تـطـیـقـنـدـنـ
استـحـصـالـ اـیـدـیـلـانـ نـتـیـجـهـ اـیـلهـ بـمـولـ دـیـزـ یـکـدـیـگـرـیـنـکـ عـکـسـیـ
اـوـلـیـفـیـ تـحـقـقـ اـیـدـرـکـ حـقـیـقـةـ دـهـ دـیـزـ بـرـپـرـدـهـنـکـ مـافـوـقـنـدـهـکـ
بـمـولـدـهـ مـادـوـنـشـدـهـ کـیـ نـیـمـ پـرـدـهـلـرـیـ اـشـعـارـ اـیـدـرـ .

غـربـ مـوسـيـقـيـسـنـهـ کـهـ اـيـكـ جـدـوـلـیـ تـشـکـیـلـ اـيـدـنـ
نوـطـهـ پـرـدـهـلـيـنـکـ ماـژـوـرـ وـمـيـنـورـ تـعـيـرـاـوـلـانـ دـيـکـرـ بـرـپـرـدـهـلـرـیـ
بـولـنـورـکـ بـونـلـرـکـ ماـژـوـرـ وـمـيـنـورـلـيـنـیـ استـخـرـاجـ اـيـمـکـ
دـیـزـلـیـ وـبـعـالـیـ نـوـطـلـرـهـ کـورـهـ تـحـافـ اـیـدـرـ . یـعنـیـ دـیـزـ
جدـوـلـنـدـهـ بـولـنـانـ پـرـدـهـلـرـکـ ماـژـوـرـ وـمـيـنـورـلـرـیـ اـیـلـهـ بـمـولـ
جدـوـلـنـدـهـ بـولـنـانـ پـرـدـهـ لـرـکـ ماـژـوـرـ وـمـيـنـورـلـرـیـ بـولـقـ آـیـرـیـ
قـاعـدـهـ یـهـ مـرـ بـوـطـدـرـ . شـوـیـلـهـ کـهـ :

مـثـلـاـ بـرـنـجـیـ دـیـزـ جـدـوـلـنـدـهـ بـولـنـانـ (فـاـ) تـکـ ماـژـوـرـیـ
کـنـدـیـنـکـ مـافـنـدـهـ بـولـنـانـ صـوـلـ پـرـدـهـسـنـیـ اـوـلـیـفـیـ گـیـ مـيـنـورـیـ

(۸)

ایسه‌می پرده‌سیدر . کذا (دو) نک مازوری کندن
 یارم پرده مافوقنده کی (ره) پرده‌سی اولدینه کی مینوزده
 (سی) پرده‌سیدر . دیکرلری ده بولنام قیاس اوله .
 ایکنیجی جدولده برنجی نوطه بولنان (سی) پرده‌سنک
 مازوری کندیسندن بت پرده مافوقنده و یاخود درت
 پرده مادوننده بولنان (فا) پرده سیدر . یعنی (سی)
 بمول پرده‌سنک مازوری کرک تزدن و گر کسه پستدن
 اعتباراً فاناطورل پرده‌سیدر . مینوری ایسه اوچ پردم
 مافوقنده بولنان (ره) پرده‌سیدر . دیمک او لیورکه (سی)
 بمولک مازوری فا ، مینوری ایسه (ره) پرده‌سیدر .
 مذکور قاعده ایله (می) نک مازوری ده سی
 بمول اولوب دیکر پرده‌لرکده مازور و مینورلری اشبو
 قاعده‌یه تطیقاً استخراج ایدیاور .
 مذکور پرده‌لرک مینورلری ایسه : (صول) (دو)
 (فا) ، (سی) ، (می) (لا) پرده‌لریدر .
 هر قسمی بمولی بر پرده‌نک مازور و مینورلری
 سویلورکن مثلاً (سی) پرده‌سنک مازوری (فا) اولدینه
 گبی تلفظنده (فا بمول مازور) تعیین اولنیلرکه هی دینز
 پرده‌سنک مازوری بولنان (فا) نوطه‌سی اکلاشامسون
 سائرلری ده بوکا قیاس اوله .

(۹)

و ب م د ب

دیه زه و بوله نظریاتی

اولاً غرب موسيقيستنده (دو ره می فا صول لا سی) سلسه
 اصواتنه غام دنياديکي کي (دو) دن باشيان بالجمله غامره مده
 طبیعی غام تسمیه اولنور .

بوحالده برغامك سر پرده سی دو دن غيري بر نوطه
 اولق اوzerه دیکر بر غام تشکيل آتمك قاعدهسته اصول
 تقليب تعير اولنور .

اشته بواسوی ايله طبیعی بر غامی متعدد غامله تقريیق
 آتمك قابلدر . فقط صکره دن تشکيل اولنان غامرك هر
 ايکي نوطه سی بیشده محصور بولنان حن و نصف حنارك
 هر بری طبیعی غامك هر نوطه سی اره سنده موجود بولنان
 حن و نصف حناره مساوی اوله رق توافق آيسی شرط
 اعظمدر .

بو الحالند رکه صکره دن تشکيل او لنان غامك هر ايکي
 نوطه اره سنده کي فاصله لريني طبیعی غامك نظيري بولسان
 فاصله لريني مساوی قلمق اچسون ايکنچي غامك بعض
 نوطه لريني ديزله مك ويآخود بولله مك لازم کلور .

(۱۰)

طبيعي غامك ($\frac{5}{9}$) دن ($\frac{5}{9}$) يه قدر نوطه لري
 اره سنه کي فاصله لري بروجه آتی ايکي لحن برنصف لحن
 اوچ لحن برنصف لحن تمير او لنور فاصله لرندن عبارتدر.

دو ره می فا صول لا سی دو
 $\frac{9}{16}$ $\frac{9}{16}$ $\frac{9}{16}$ $\frac{9}{16}$ $\frac{9}{16}$ $\frac{9}{16}$
 لحن لحن نصفلحن لحن لحن لحن نصف لحن

و $\frac{9}{16}$ و $\frac{9}{16}$ کسر لري نك نرده دن استخراج او لنديفني
 اي زرده نشر ايده جگهز جزو لرده بيان ايده جگهز.
 اگر تقلیب ايديلان بر غامك برجبي فاصله سی طبیعی
 غامك برجبي فاصله سنه مساوی کلوبده ايکنجي ويأخذ
 اوچنجي فاصله لري غير مساوی کليرسه ومثلا سر پرده سی
 لا او لدیفته کوره سکره دن تشکیل او لنان بر غامك سی ايده
 اوچ اره سنه کي فاصله لري $\frac{11}{16}$ نصف لحنی او لوب طبیعی
 غامده بونک مقابلي او لان ده ايده نوطه لري نك اره سنه کي
 فاصله $\frac{11}{16}$ تام لحنی او لدیفندن سر پرده سی لا او لهرق تشکیل
 ايديلان بر غامك سی ايده اوچ نوطه لري اره سنه کي $\frac{11}{16}$ نصف
 لحنی طبیعی غامده ده ايده اره سنه کي $\frac{11}{16}$ لحنی مساوی
 قيلمغه دين ملك يعني $\frac{11}{16}$ لحنی نه لحنیه ارجاع يمک ديمکدر.

(۱۱)

دیزله ملک تعبیری هر قنفی بر نوطه می نیم در جده کندینک
 ما فوقده بولان نوطه یه طوغزی سوق و تقریب ایمک
 دیگدر.

طبعی غام دو لحن ره لحن می نصف لحن لحن
 صول لا سی دو لحن لحن سی نصف لحن دو
 سر پرده سی لا اولان غام :

لا سی دو لحن ره لحن می نصف لحن دو لحن دو لحن
 سر پرده سی لا اولان غامده سی ایله دو یا شده کی $\frac{1}{6}$
 کسری سر پرده سی دو اولان طبعی غامک ره ایله می
 اره سنده کی $\frac{1}{6}$ کسر ندن اصغر اولوب $\frac{1}{6}$ نصف لختی
 $\frac{1}{6}$ لخته ولوکه بر قوما مقدار نجه خطا ایله اولسون قریب
 بحاله ارجاع ایمک ایچون سر پرده سی لا اولان غامده
 دو نوطه سنک مدلول بهی اولان عددی ته ایله ضرب
 ایتمیلدر که سعی نوطه سنه اولان نسبت دن چیقان خارج قسمت
 $\frac{1}{6}$ لخته مساوی اولسون و یا خود سر پرده سی لا اولان
 غامده دو نوطه سنی خارج دن برعده ضرب ایتمیلدر که
 کندی سی پرده سنه اولان نسبتی طبعی غامده می نوطه سنک

(۱۲)

اولان نسبتیه مساوی اولسیون دو ایله ضرب

ایدیله جک عدد (س) اولورایسه

$$\frac{10}{9} = \frac{s \times 2}{\frac{2}{1}} \Rightarrow s = \frac{\frac{10}{9} \times \frac{10}{15}}{\frac{1}{15}} = \frac{10}{9} \times \frac{10}{15}$$

$$s = \frac{100}{120} = \frac{5 \times 2}{6 \times 2} = \frac{5}{6}$$

یاخود

$$\frac{s \times 2}{\frac{2}{1}} = \frac{5}{6} \Rightarrow s = \frac{5}{6} \times \frac{1}{2} = \frac{5}{12}$$

ایدیله مطلوب ثابت اولور.

بروجه بالا نظریات مسرودهن اکلاشیله جنی و جنهله
دو ایله دو بینته کی نصف لحنی تام لحنیه ارجاع ایمک ایچون

دو نوطه سنی $\frac{25}{24}$ کسریله ضرب ایمک لا بددر.

نته کم $\frac{s \times 2}{\frac{2}{1}} = \frac{1}{9}$ مساواتنده کی محله $\frac{25}{24}$ کسری

وضع اولنوب حل اولنورسه :

$$\frac{10}{9} = \frac{10}{9}, \frac{10}{9} = \frac{200}{360}, \frac{10}{9} = \frac{8}{15}, \frac{10}{9} = \frac{50}{45}, \frac{10}{9} = \frac{2 \times 25}{15}$$

مساوی خاصل اولور و مطلوب ثابت اولور .

(۱۳)

على العموم تقليب ايديلان برغامك ديزلمنش نوطه لري
خدا سنه بر ديز اشارتي وضع او لـ هـ رـ ق دـ وـ يـ زـ وـ يـ اـ خـ وـ دـ
فا دـ يـ زـ دـ يـ قـ رـ اـ ئـ اـ ئـ اـ لـ نـورـ .

اـ كـرـ تقـ لـ يـ بـ اـ يـ دـ يـ لـ انـ غـ اـ مـ كـ لـ حـ نـ وـ نـ صـ فـ لـ خـ اـ لـ رـي
طـ بـ يـ حـ اـ مـ كـ لـ حـ نـ وـ نـ صـ فـ لـ خـ اـ لـ رـي اـ يـ لـهـ تـ وـ اـ فـ قـ اـ يـ مـ زـ سـهـ وـ مـ نـ لـ اـ
سـرـ پـ رـ دـ سـيـ فـاـ اـ تـ خـ اـ زـ اـ يـ دـ يـ لـ انـ بـرـ غـ اـ مـ كـ لـ اـ يـ لـهـ سـيـ نـوـ طـهـ لـ رـي
اـ رـهـ سـنـ دـهـ کـيـ لـ حـ يـ طـ بـ يـ حـ اـ مـ دـهـ بـوـ نـ لـ رـكـ مـقـاـبـ لـيـ فـاـ اـ يـ لـهـ سـيـ
نـوـ طـهـ لـ رـيـ اـ رـهـ سـنـ دـهـ کـيـ نـصـفـ لـ حـ نـهـ مـساـوـيـ قـيـلـمـقـ اـ صـوـلـهـ دـهـ
بـهـوـ لـ يـزـهـ تـعـبـيرـ اوـ لـ نـورـ .ـ يـعـنـيـ بـوـ كـرـهـ $\frac{1}{16}$ ـ لـ حـ نـهـ اـ رـجـاعـ
اـ يـمـكـ اـ يـچـحـونـ سـيـ نـوـ طـهـ سـنـيـ خـارـ جـدـنـ هـاـنـکـ بـرـ عـدـدـهـ تـقـسـيمـ
اـ يـمـلـيـدـرـ کـهـ کـنـدـیـ سـرـ پـ رـ دـ سـيـ اوـ لـ انـ فـاـ نـوـ طـهـ سـنـهـ اوـ لـ انـ
نـسـبـتـيـ طـ بـ يـ حـ اـ مـ دـهـ فـاـ نـوـ طـهـ سـبـنـکـ کـنـدـیـ سـرـ پـ رـ دـ سـيـ اوـ لـ انـ
دوـ نـوـ طـهـ سـنـهـ مـساـوـيـ اوـ لـ سـوـنـ وـ يـاـ خـوـدـ سـيـ نـوـ طـهـ سـنـيـ هـاـنـکـ بـرـ
عـدـدـهـ تـقـسـيمـ اـ يـمـلـيـدـرـ کـهـ لـ نـوـ طـهـ سـنـهـ نـسـبـتـيـ $\frac{1}{16}$ ـ نـصـفـ لـ حـ نـهـ
مـساـوـيـ اوـ لـ سـيـوـنـ :ـ لـ حـ نـ لـ وـ نـصـفـ لـ حـ نـ اـ شـارـتـيـ اـ يـ لـهـ
اشـعـارـ اـ يـدـيـلـوـرـ اـ يـسـهـ

دوـ زـهـ مـيـ فـاـ صـوـلـ لـ لـ سـيـ دـوـ
اـ لـ لـ لـ نـ لـ لـ لـ لـ لـ لـ نـ دـوـ
فـاـ لـ صـوـلـ لـ لـ سـيـ دـوـ زـهـ مـيـ فـاـ
اـ لـ لـ لـ لـ لـ نـ دـوـ لـ ۲ـ لـ ۲ـ لـ ۲ـ دـ ۲ـ
 $\frac{1}{16} = \frac{1}{10}$ دـوـ يـاـ خـوـدـ لـ سـيـ

((١٤))

اشبو ایکی مساواتدن هر قنیسی اولور ایسه اولسون
حل اولندقدة س = $\frac{135}{128}$ ایدر که مذکور کسر بر قوما یه
قریب خطایله $\frac{25}{24}$ کسرینه مساویدر. کذا بر غامک بمولانمیش
اولان نوطه لری خذاسنه برمول اشارتی وضع اولنه رق
(سی) دیه قرائت اولور .

